

VERGELIJKING VAN ENKELE NEDERLANDSCHE STRANDSCHELLEN.

OFSCHOON menigeen onder de jongelui vrijwel op de hoogte is van de eerste uiterlijke kenmerken en verschillen tusschen verschillende vogels, kruipende dieren of insekten, viel het mij op, dat maar zeer enkele bekend zijn met de namen en onderscheidingen van de gewoonste inheemsche schelpen.

Ik wil nu enkele vergelijkingen laten volgen van schelpen, die maar al te dikwijls voor elkaar aangezien, en daarom vaak niet opgemerkt worden.

Ik zal beginnen met drie soorten te vergelijken uit de familie Cardidae van de orde Eulamellibranchia uit de klasse Pelecypoda, en wel de *Cardium edule* L. of eetbare zandschelp, de *Cardium echinatum* L. of gedoornde zandschelp en de *Cardium* (*Laevicardium*) *norvegicum* Spengl. of gladde zandschelp.

De laatste is de zeldzaamste van de drie, vooral de doosjes zijn zeer schaarsch. Ik meen dat, voor zoover bekend is, in ons land één doosje gevonden is, verleden jaar bij IJmuiden. De *Echinatum* is echter ook vrij zeldzaam, ofschoon hij geregeld voorkomt, in tegenstelling met de *Edule*, die langs de geheele kust veelvuldig te vinden is.

Leggen we nu deze drie schelpen naast elkaar, dan zien we dat ze overeenkomen in: ten 1e den ronden vorm, ten 2e de harde schaal en ten 3e de, van de spits uitstralende ribben. In deze laatste verschillen ze echter ook het meest.

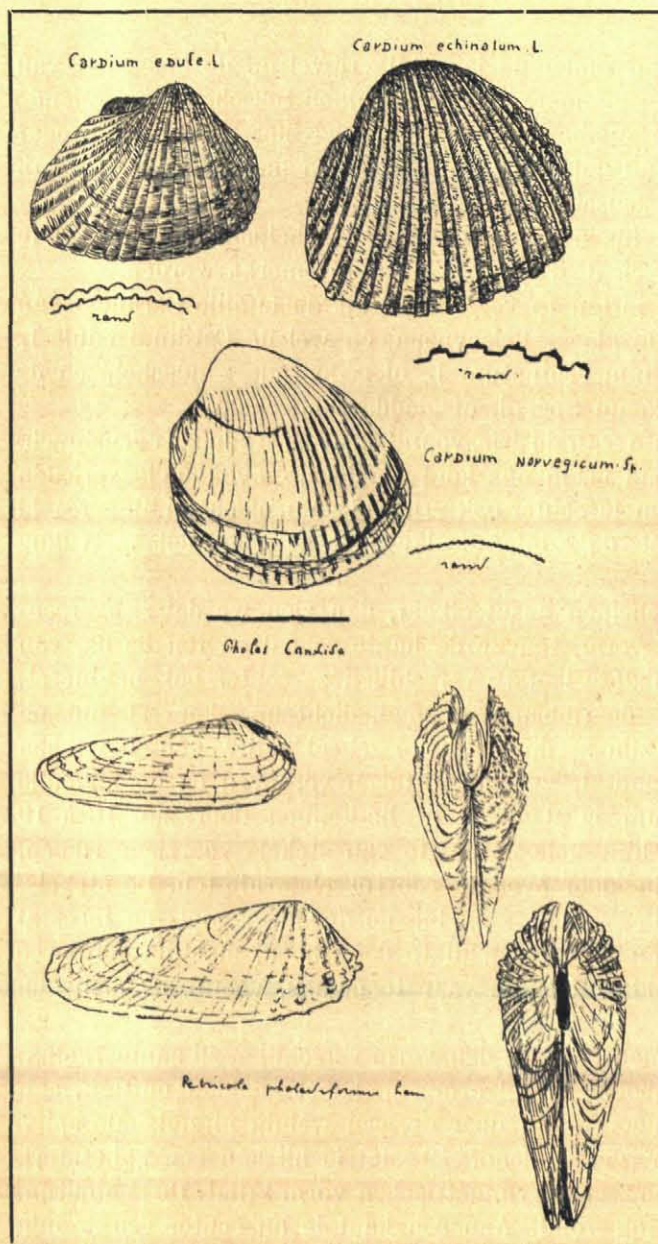
Bij de *Laevicardium* zijn de ribben zeer smal, dicht op elkaar staand, en weinig verheven. Vaak zelfs zijn ze door slijtage geheel verdwenen. De ribben der *Edule* zijn 20 à 26 in aantal, vrij breed, nogal verheven en door smalle voren gescheiden. De *Echinatum* is dadelijk te herkennen door zijn 18 à 19 sterk verheven, breede, over hun geheele lengte van stekels voorziene ribben, die van elkaar gescheiden zijn door even breede tusschenruimten. De stekels, die bij de spits toch al klein waren, zijn bij de doode exemplaren meestal afgesleten, doch het verschil van breedte en dikte der ribben, met die der twee andere soorten, is echter altijd duidelijk waar te nemen, vooral als men den rand van boven beschouwt.

Niet alleen in de ribben, maar ook in den vorm verschillen zij aanmerkelijk. De *Laevicardium* heeft een mooien, cirkelvormigen, haast gladden omtrek, aan een kant wat afgeplat en onderbroken door de, een weinig uitstekende spits. De omtrek der *Edule* is zeer verschillend. Meestal is hij aan een kant sterk uitgezakt, waardoor de schelp een zeer onsymmetrischen vorm krijgt. De *Echinatum* lijkt van de drie het meest op rond. Aan een kant is hij echter een weinig uitgezakt.

Op de kleur kan men weinig aan. De *Echinatum* is over 't algemeen wit met bruinachtige banden of geheel met een min of meer bruinachtige tint

overtogen. De Edule is vuil wit, soms met een roestbruine tint, nooit gemarmerd. Van binnen is de schelp wit, met een donkerbruine vlek aan het achtereind,

en dikwijls donkerder op den achtersten slotrand. De Laevicardium is bleek vleeschrood met donkere vlekken en strepen van dezelfde tint: een vuile olijfbuine opperhuid bedekt de schelp en laat door haar grootere dunheid bij jonge voorwerpen de onderliggende teekening sierlijker te voorschijn komen.

Een ander tweetal schelpen, die dikwijls verward worden, zijn de Pholas candida L. of fijne Pholade en de Petricola pholadiformis Lam. In de 1e plaats dient opgemerkt te worden, dat de tweede geen Pholade is, doch een dier, dat, wat levenswijze en bij zeer oppervlakkige beschouwing ook den schelpvorm betreft, op een Pholade gelijk. Hij is afkomstig uit Amerika. Voor 25 jaar was hij zoo goed als onbekend op onze kust.

De Pholas candida is een langwerpige, zeer broze schelp, die men slechts zelden gaaf, bijna nooit als doosje aantreft. Hij is spierwit van kleur, kan echter, evenals vele schelpen onder invloed van rottende orga-

nische stoffen lichtblauw gekleurd worden. Hij is aan de voorzijde gerond met flauwe ribben, die grootendeels zwak getand zijn. De slotrand is bij de spits

teruggeslagen. Behalve door deze kenmerken, is de Pholade direct te onderscheiden van de Petricola door een dun tandvormig uitsteeksel, dat aan iedere schelpklep aan den slotrand bevestigd is onder de spits. Meestal is deze tand door zijn dunheid echter reeds gebroken. Heeft men een doosje van de Pholade uit een stuk veen of hout gepeuterd, want anders zal men er geen vinden, dan zal men zien, dat op het spitseind een smalle en gebogen derde schelp ligt, wat bij de Petricola niet het geval is.

Deze Petricola is ook een langwerpige schelp, grooter dan de Pholade, en met dikkere schaal, geelwit van kleur. Hij is dadelijk te herkennen, door een duidelijk ligament boven 't slot. Vandaar, dat hij, in tegenstelling met de Pholade, veelvuldig als doosje gevonden wordt. De ribben, vooral aan het kortste eind, zijn vrij sterk verheven, met uitsteeksels voorzien, en stralen van de spits uit. Er is geen derde schelp, noch een tand bij de spits.

Een tweede soort van de familie Pholadidae is de *Pholas crispata* L. Deze gelijkt echter niets op de *Candida*. De schelp is kort en hoog, vrij dik, van voren hoekig, naar achteren een weinig smaller wordend. De voorrand is breed op de spits teruggeslagen. Midden op de schelp loopt van de spits af tot den onderrand toe, een vrij breede voor, die van binnen verhoogd opligt; het voorste gedeelte der schelp heeft scherp getande ribben, die tegen de voor, eenvoudig worden, en achter deze, alleen als grove plooien overblijven. Het tandvormige uitsteeksel is dik, vrij sterk gebogen en vlak. De schelp is aan het vooreinde wijd open.

De Pholaden kan men vaak in stukken veen of hout vinden. De familie Pholadidae is naverwant met de familie Teredinidae (paalwormen).

Den Haag.

L. W. E. VAN HEURN.

HOE WEER SPIRANTHES AESTIVALIS WERD ONTDEKT.

VEEL jaren geleden was als groeiplaats van *Spiranthes* bekend de oplopende boord van „de Vlood”, een klein moeras onder de gemeente Stramproy, zuidelijk van Weert.

Nadat echter de Vlood door verbeterde afwatering grootendeels was droog gekomen en werd gemaaid voor pakgras, is langzamerhand de hooger gelegen rand, waar *Spiranthes aestivalis* groeide, in bouwland herschapen — en hiermee dit lieve orchideetje er verdwenen.

In de slooten, door de Vlood getrokken, hebben nog lang daarna de zeldzame soorten van *Utricularia*, die daar in talrijke exemplaren voorkwamen, stand gehouden. Toen, na de verbetering van de geheele Tungelroysche beek, nu 'n tiental jaren geleden, de waterstand zóóveel lager werd, dat alle karakter van „moeras” in de Vlood verdween, was er ook over het bestaan beslist van de *Utricularia*'s.